Обжалването се бе проточило безкрайно и на практика се оказа допълнително усложнено; но апелативният съд по разводите окончателно реши въпроса за присъждането на детето[1]. Бащата, макар и опръскан с кал от глава до пети, беше успял да изложи доводите си по-убедително и очевидно тържествуваше, тъй като бе определен да поеме грижите за детето, при това не толкова защото характерът на майката беше докрай дискредитиран, колкото поради факта, че върху сияйната кожа на дамата (а присъствието на тази дама в съда беше широко отразено) пръските като че ли личаха повече. Към втората присъда обаче бе добавено условие, което вгорчаваше сладостта на Бийл Фарандж от триумфа му – нареждане да възстанови на бившата си съпруга сумата от две хиляди и шестстотин лири, които, както беше припомнено, тя е предоставила преди около три години за издръжката на детето при ясната договорка, че той няма да предприема никакви съдебни процедури – сума, с която е имал правото да се разпорежда Окакто намери за уместно и за която не беше в състояние да предостави какъвто и да било отчет. Така вмененото на нейния опонент задължение представляваше благ балсам за озлоблението на Айда, като отнемаше част от болката, причинена ѝ от поражението; господин Фарандж пък видимо посърна от постигането на този половинчат успех. Той не разполагаше с парите, нито беше в състояние да ги събере по какъвто и да било начин, така че след една разправия, не по-малко публична и едва ли по-прилична от първоначалния им сблъсък, единственият изход, който му оставаше от затрудненото положение, беше компромис, предложен от неговите адвокати и в крайна сметка приет и от нейните.

[1] През годините 1857, 1882 и 1886 в Англия се гласуват закони, които улесняват развода и уреждат въпроси, свързани със собствеността на жената и настойничеството. В резултат на това броят на разводите в Англия рязко се увеличава, като по-скандалните от тях биват подробно отразявани в пресата. За такъв един случай става дума и в този роман. – Б. пр.

С това договаряне дългът му беше опростен, а малката – устроена по един достоен соломоновски начин. Разделиха я на две и бездушно хвърлиха двете половини на спорещите страни, които трябваше да се грижат за нея на ротационен принцип. На всекиго се полагаха по шест месеца, тоест момиченцето трябваше да прекарва по половин година с всекиго от тях. Това представляваше доста странна справедливост в очите на онези, които продължаваха да примигват пред ярката светлина, излъчваща се от съдебната трибуна – светлина, в която нито един от родителите не изглеждаше като пример за подражание на младостта и невинността. Онова, което трябваше да се очаква след дадените показания, беше посочването, *in loco parentis*[1], на някаква подходяща трета личност, почтен или поне приличен приятел. Очевидно обаче обкръжението на семейство Фарандж вече бе проучвано безрезултатно в опит да се намери такъв екземпляр; така че единственото решение, което в крайна сметка можеше да отговори на всички тези утежнения, се свеждаше до – с изключение на възможността Мейзи да бъде изпратена в дом – разделението на настойническите права по вече упоменатия начин. Родителите ѝ имаха повече причини да се съгласят с така постигнатото решение, отколкото бяха имали когато и да било да стигнат до каквото и да било съгласие; затова вече се готвеха с нейна помощ да се радват на почестите, които произтичат от служебно удостоверената вулгарност[2]. Раздялата им отекна гръмко в обществото и съвършено незначителни заедно, двамата се оказаха поразително забележителни поотделно. Та нима не бяха създали повод, който окуражаваше хората да зоват от вестниците за спасението на малката – отглас, сред гръмогласната публика, на идеята, че нещо трябва да се направи или отнякъде да се появи благонадеждна личност? И ето че една добра дама направи крачка-две напред – далечна роднина на госпожа Фарандж, тя ѝ бе поискала разрешение, тъй като имала деца и ръководела детски заведения, да при-

[1] На мястото на родителя (от лат.). – Б. пр.

[2] Макар и думата, която в случая би звучала пò на място тук, да е „цинизъм“, запазването на английската дума „вулгарност“ е продиктувано от факта, че Хенри Джеймс – не само тук, а и в почти цялото си творчество – изследва идеята за вулгарност – в езика, като класов белег, като сексуално и естетическо падение, както и страха от проявите на вулгарност. – Б. пр.

юти ябълката на раздора и като я въдвори в системата, да освободи поне единия от родителите от задълженията му. Това щяло да даде възможност на Мейзи, след неизбежните шест месеца с Бийл, да почувства още повече промяната.

– Промяната ли? – извика Айда. – Та няма ли да е предостатъчна промяна за нея това, че след този долен човек ще трябва да отиде при онази личност, която го ненавижда най-много в света?

– Не, защото вие го ненавиждате толкова силно, че няма да спирате да ѝ говорите за него. Ще го поддържате в ума ѝ, като непрекъснато го обругавате.

Госпожа Фарандж зяпна.

– Моля? Тогава как да постъпя, за да противодействам на неговите подли злословия срещу мен?

За момент добрата дама не отговори нищо – мълчанието ѝ представляваше мрачна присъда над цялата ситуация.

– Клетото създание! – възкликна тя най-накрая и думите ѝ прозвучаха като епитафия върху надгробната плоча на Мейзиното детство.

Мейзи беше изоставена на произвола на съдбата. Онова, което стана ясно за всеки наблюдаващ, бе, че единствената връзка, която я придържаше към единия или другия родител, беше печалният факт, че вече представляваше вместилище за огорчението – малка, но дълбока порцеланова чаша, в която можеха да се смесят разяждащите ги киселини. Защото и двамата я искаха не за нейно добро, а за злото, което можеха, с неволната ѝ помощ, да си причинят един на друг. Тя трябваше да послужи на гнева им, тъй като и съпругът, и съпругата бяха еднакво ощетени от тежката ръка на правосъдието, което в крайна сметка не задоволи изпълнените с негодувание претенции на страните да получат, както сами се бяха изразили, всичко. Щом всеки трябваше да получи само половината, това вече изглеждаше като признание, че нито един от двамата не е бил толкова лош, колкото е твърдял другият, или, иначе казано, представяше и двамата като еднакво недостойни, тъй като единият струваше точно колкото и другият. Майката беше настоявала бащата да няма право, както сама се бе изразила, „дори да погледне“ детето; докато в молбата си бащата твърдеше, че и най-лекият допир до малката от страна на майка ѝ би представлявал „зла зараза“. Това бяха противоположните принципи, които на Мейзи ѝ

предстоеше да научи – трябваше да се съобразява и с двамата колкото е възможно повече. В началото нищо не можеше да бъде по-трогателно от неспособността ѝ дори да предположи какво изпитание чака малката ѝ неопетнена душа. Имаше и хора, които бяха наистина ужасени от мисълта, че тези, които трябваше да се грижат за нея, ще се обединят, за да се възползват от ситуацията – на този етап никой не можеше да си представи, че няма да успеят да ѝ причинят зло.

Това беше общество, в което хората се занимаваха предимно с клюки и в което разделената двойка най-сетне се сдоби с основание да се развихри. Двамата „стегнаха редици“, защото усещаха, че трудната борба тепърва предстои. Истината е, че сега се чувстваха повече женени откогато и да било, тъй като и преди бяха гледали на брака си като на една непрекъсната възможност за словесни схватки. И преди беше имало „страни“, както ги имаше и сега; и за взелия страна се откриваше прекрасна перспектива за безцелни разговори предвид свръхизобилието от теми. Многобройните приятели на семейство Фарандж се обединиха около различните си мнения за тях; противопоставянето им на чаша чай и пури покълна отново. Всеки уверяваше всекиго в нещо много шокиращо и никой не би бил щастлив, ако не се чувстваше дълбоко възмутен. Изведнъж двойката се сдоби с онази привлекателност в обществото, която определено отсъстваше в отношението им един към друг – не беше лесно наистина да заявиш на всеослушание по адрес на Айда, че никой друг освен Бийл не жадува кръвта ѝ, и да кажеш за Бийл, че ако някога очите му бъдат издрани, това ще е дело единствено и само на жена му. Трябва да се спомене преди всичко, че по общо мнение и двамата бяха много красиви – в това отношение никой никога не ги беше анализирал толкова обстойно. Например общата им височина надвишаваше три метра и половина и нищо не се обсъждаше по-оживено от разпределението на тази величина. Единственият недостатък в красотата на Айда бяха дължината и обхватът на ръката ѝ, благодарение на които обаче тя често побеждаваше бившия си съпруг на билярд – игра, в която показваше превъзходството си, а то на свой ред можеше да се обясни, както сама твърдеше, с омразата, намерила физически израз, за да се противопостави на неговата войнственост. Билярдът бе нейният голям талант, както и първото отличително качество, за което

човек се сещаше при споменаване на името ѝ. Независимо от издължената ѝ фигура, всичко у нея, което би могло да има широта и от което други жени биха се възползвали на воля, бе посочвано и адмирирано заради своята оскъдност. С едно-единствено изключение – очите ѝ, които по всяка вероятност имаха нормален размер, но които смело прекрачваха скромността на природата; устата ѝ, от друга страна, едва се забелязваше и често се правеха догадки за размера на талията ѝ. Тя беше човек, който, когато беше навън – а тя беше винаги навън – създаваше у хората усещането, че я виждат твърде често, че направо се натрапва на погледите, така че на обичайните места би се сметнало за проява на вулгарност да се учудваш на присъствието ѝ. Само непознатите го правеха; но те, за радост на познатите, го правеха доста често, с което неизменно се издаваха като външни хора. Подобно на съпруга си, и тя носеше дрехите си, както влак вози пътниците си – знаеше се, че често сравняват вкусовете им и спорят за това, доколко носените артикули се чувстват добре настанени, въпреки че, общо взето, мненията клоняха към похвали за Айда като по-малко претоварена с бижута и цветя. Бийл Фарандж си имаше своите естествени орнаменти; голямата руса брада му стоеше като костюм отпред и сияеше като златен нагръдник, а неизменният блясък на зъбите му, който дългите му мустаци бяха тренирани да не скриват, му придаваше във всяка възможна ситуация израза на щастливо доволство от живота. Известно бе, че още на младини е бил определен за дипломатическа кариера и моментално аташиран, без заплата, към легация, което му даваше право често да подмята: „По *мое* време на Изток“; но, както се оказа, съвременната история е нямала нужда от него, всъщност тя беше профучала край него и го беше оставила за вечни времена на „Пикадили“. Всички бяха наясно какво притежава – само две хиляди и петстотин лири. Докато на клетата Айда, която беше минала през какво ли не, не ѝ бе останало нищо друго освен една карета и един парализиран чичо. Предполагаше се, че този стар негодник, както всички му викаха, притежава доста сложени настрана пари. Детето беше осигурено благодарение на предвидливата му кръстница, една леля на Бийл, вече покойница, която му беше приписала сумата така, че родителите да не могат да теглят повече от парите за редовната издръжка.